

POSTANOWIENIE

Dnia 6 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. H.

przeciwko K. O.

o przywrócenie do pracy, wynagrodzenie, wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych, ekwiwalent za urlop wypoczynkowy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 6 czerwca 2023 r.,

zażalenia pozwanej na wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 3 sierpnia 2022 r., sygn. akt XXI Pa 120/21,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania i
orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 sierpnia 2022 r., w sprawie z powództwa M. H. przeciwko K. O., Sąd Okręgowy w Warszawie uchylił wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy - Żoliborza w Warszawie z dnia 25 lutego 2021 r. w pkt. 4, 5, 6, 8 i 9 oraz częściowo w pkt 7 - w zakresie dotyczącym roszczeń o wynagrodzenie, wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych oraz ekwiwalent za urlop wypoczynkowy i sprawę w tym zakresie przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania.

W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wskazał, że sprawa w powyższym zakresie podlegała uchyleniu na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy. Sąd zaznaczył, że Sąd Rejonowy w zakresie wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych i ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy oparł się w zasadzie wyłącznie na notatkach przedstawionych przez powoda. Stwierdził, że w razie zaniedbania po stronie pracodawcy polegającego na nieewidencjonowaniu czasu pracy, pracownik nie zostaje zwolniony z obowiązku dowodzenia liczby przepracowanych godzin i niewystarczające są wyłącznie notatki pracownika.

Sąd Okręgowy podkreślił, że, rozpoznając sprawę ponownie, Sąd Rejonowy powinien rozważyć, czy powód udowodnił, że pracował w godzinach nadliczbowych oraz zweryfikować przedstawione przez powoda notatki i zestawienia przepracowanych godzin. W ocenie Sądu Okręgowego, analiza tych dokumentów prowadzi do wniosku, że częściowo są one wewnętrznie sprzeczne. Tytułem przykładu - z treści notatek za grudzień 2014 r. wynika, że powód przepracował w tym miesiącu łącznie 86 godzin, gdy tymczasem z zestawienia nadgodzin wynika, że przepracował w tym czasie 132 godziny. Podobnych rozbieżności jest więcej, zatem obowiązkiem Sądu było albo samodzielne zweryfikowanie danych przedstawionych przez powoda, albo dopuszczenie w tym zakresie dowodu z opinii biegłego.

Sąd Okręgowy zauważył, że według Sądu Rejonowego pozwana nie wypłaciła powodowi należnego wynagrodzenia za pracę za sierpień, wrzesień oraz częściowo za październik 2017 r. Tymczasem pozwana podniosła, że świadczenie zostało spełnione i przedstawiła zestawienie operacji, z którego wynika, że w sierpniu i grudniu 2017 r. oraz marcu 2018 r. wypłacono na rzecz powoda po 2.000 zł tytułem wynagrodzenia. Sąd Rejonowy ponownie rozpoznający sprawę powinien zweryfikować, czy kwoty te zostały wypłacone na poczet wynagrodzenia za pracę, którego powód domaga się w niniejszym postępowaniu.

W zażaleniu na powyższe orzeczenie pozwana zarzuciła obrazę prawa procesowego mającą istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, to jest art. 386 § 4 k.p.c., przez uznanie, że Sąd Rejonowy, rozstrzygając roszczenie powoda o wynagrodzenie za pracę, wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych, ekwiwalent za urlop wypoczynkowy nie rozpoznał istoty sprawy, co skutkowało uchyleniem wyroku Sądu

Rejonowego w tym zakresie i przekazaniem mu sprawy do ponownego rozpoznania, podczas gdy Sąd Rejonowy rozpoznał istotę sprawy oraz wydał rozstrzygnięcie po dokonanej przez siebie (błędnej) ocenie materiału dowodowego.

Pozwana wniosła o uchylenie orzeczenia Sądu Okręgowego w zaskarżonej części oraz przekazanie sprawy w zaskarżonej części do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie oraz o zasądzenie w orzeczeniu kończącym postępowanie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Powód, w odpowiedzi na zażalenie, wniósł o jego oddalenie i zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie okazało się zasadne.

Funkcją art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest wymuszenie merytorycznego orzekania przez sądy odwoławcze procedujące w ramach modelu apelacji pełnej. Oznacza to, że uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić tylko wówczas, gdy sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sporu albo gdy postępowanie dowodowe trzeba przeprowadzić w całości (art. 386 § 4 k.p.c.), jak też wtedy gdy zachodzi z nieważność postępowania (art. 386 § 2 k.p.c.).

Według Sądu Okręgowego, w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy - w zakresie roszczeń o wynagrodzenie za pracę, wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych oraz ekwiwalent za urlop wypoczynkowy - nie rozpoznał istoty sprawy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że nie zachodzi przesłanka nierozpoznania istoty sprawy, gdy powstaje potrzeba jedynie uzupełnienia podstawy faktycznej bądź postępowania dowodowego, w sytuacji gdy sąd pierwszej instancji błędnie ustalił stan faktyczny sprawy, a także gdy sąd pierwszej instancji oddalił powództwo z przyczyn merytorycznych, spowodowanych przyjęciem chociażby błędnej oceny prawnej w świetle danej normy, albo gdy niedostatecznie rozważył przepisy prawa materialnego znajdujące zastosowanie w sprawie czy też nie rozważył wszystkich możliwych podstaw odpowiedzialności pozwanego przy

rozpoznaniu tej, na którą powoływał się powód, jak również gdy sąd dokonał błędnej wykładni przepisów prawa materialnego bądź gdy sąd pierwszej instancji pominął część dowodów (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 25 maja 2018 r., I CZ 48/18, LEX nr 2508158; z 28 marca 2018 r., V CZ 19/18, LEX nr 2488961; z 6 lutego 2018 r., IV CZ 108/17, LEX nr 2460474; z 8 lipca 2016 r., I CZ 41/16, LEX nr 2071111; z 17 marca 2016 r., II CZ 1/16, LEX nr 2023434; z 2 marca 2016 r., V CZ 3/16, LEX nr 2023427; z 15 kwietnia 2015 r., IV CZ 6/15, LEX nr 1683418; z 29 kwietnia 2015 r., V CZ 17/15, LEX nr 1751298; z 29 kwietnia 2015 r., V CZ 16/15, LEX nr 1683420; z 11 września 2014 r., III CZ 35/14, LEX nr 1532746; z 4 września 2014 r., II CZ 42/14, LEX nr 1509143). Przez „nierozpoznanie istoty sprawy” na gruncie art. 386 § 4 k.p.c. rozumie się zatem nierozstrzygnięcie o żądaniu strony, czyli niezafatwienie przedmiotu sporu, całkowite zaniechanie wyjaśnienia istoty lub treści spornego stosunku prawnego. Wykładnia językowa, systemowa i funkcjonalna tego zwrotu pozwalają na przyjęcie, że wszelkie inne wady rozstrzygnięcia, dotyczące naruszeń prawa materialnego czy też procesowego (poza nieważnością postępowania i nieprzeprowadzeniem postępowania dowodowego w całości), nie uzasadniają uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Tego rodzaju braki w postępowaniu dowodowym, uchybienia prawu materialnemu, a także procesowemu, skoro zostały podniesione w apelacji i zostały ocenione jako uzasadnione, powinny być w systemie apelacji pełnej załatwiane bezpośrednio w postępowaniu apelacyjnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 czerwca 2015 r., I CZ 45/15, LEX nr 1771083).

Nawiązując do tych wywodów należy przywołać podstawę faktyczną wyroku Sądu Rejonowego w części dotyczącej roszczeń objętych zaskarżonym orzeczeniem.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że powód, na prośbę męża pozwanej M. O., prowadził zeszyty, w których zapisywał „co, kto, ile pracował”. Następnie te zapiski - rozliczenia powód przysyłał do M. O.. Ustalenia Sądu Rejonowego odnośnie do liczby przepracowanych nadgodzin w spornym okresie dokonane zostały na podstawie tych zeszytów, zestawienia nadgodzin oraz – (częściowo) zeznań świadka M. O., a także przesłuchania powoda.

Co do wynagrodzenia za pracę, to Sąd Rejonowy ustalił, na podstawie zeznań powoda, że pozwana nie wypłaciła na rzecz powoda należnego mu wynagrodzenia za pracę za sierpień, wrzesień oraz częściowo za październik 2017 r. oraz że nie otrzymał on także wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych oraz ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy za lata 2016-2017.

Sąd Rejonowy podkreślił, że powód w toku procesu za pomocą środków dowodowych w postaci swoich zeznań, także zeznań świadków oraz prowadzonej przez siebie ewidencji wykazał fakt świadczenia pracy w godzinach nadliczbowych. W ocenie Sądu Rejonowego, zeszyty przedłożone przez powoda obrazowały czas jego pracy. Zauważył przy tym, że w trakcie zatrudnienia powód przysyłał na bieżąco zdjęcia zeszytów, bo na ich podstawie rozliczał się z M. O.. Nigdy zapisy zeszytów nie były kwestionowane przez M. O. ani przez pozwaną. Pozwana nie udowodniła twierdzeń przeciwnych. Sąd w trakcie przesłuchania zarówno powoda i świadka O. zweryfikował zapisy zawarte w zeszytach a zeznania powoda i częściowo świadka O. potwierdziły wiarygodność sporządzonych adnotacji. Powód na bieżąco zapisywał, gdzie wykonywane były budowy, przez kogo (imiona pracowników lub zleceniobiorców) oraz ilość godzin. Świadek O. nie pamiętał części z realizowanych budów czy imion wykonujących prace budowlane. Zeznania świadka nie podważyły tych zapisów, tym bardziej, że w trakcie pracy M. O. ich nie kwestionował i rozliczał się z powodem zgodnie z nimi. Świadek M. O. przyznał, że powód pracował w godzinach nadliczbowych.

Mając to na względzie, nieuprawnione jest stanowisko Sądu drugiej instancji, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy. Sąd pierwszej instancji orzekł co do istoty sprawy, skoro zasądził od pozwanej określone kwoty tytułem niewypłaconego wynagrodzenia za pracę (za sierpień, wrzesień oraz częściowo za październik 2017 r.), wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych oraz ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy. To zaś, że Sąd drugiej instancji uznał, że przeprowadzone postępowanie dowodowe nie jest wystarczające, aby uwzględnić roszczenia powoda według jego wyliczeń (i jak się wydaje - co do zasady), obligowało Sąd Okręgowy do uzupełnienia postępowania dowodowego, nie uprawniało natomiast do wydania orzeczenia kasatoryjnego.

W istocie zatem Sąd drugiej instancji, pod pozorem „nierozpoznania istoty sprawy”, próbuje skłonić Sąd Rejonowy do uzupełnienia materiału dowodowego, czyli przeprowadzenia postępowania dowodowego w części.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach orzeczono na podstawie art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

(R.G.)